

ЗАХОПЛИВИЙ ШПИГУНСЬКИЙ РОМАН
І ЗВОРУШЛИВА РОЗПОВІДЬ ПРО ЛЮБОВ, ДРУЖБУ,
ЛЮДСЬКІ ІДЕАЛИ ТА ПІДСТУПНУ ЗРАДУ

Пулітцерівська премія (2016)

Бестселер за версією *The New York Times* (2015)

Медаль ім. Ендрю Карнегі

Премія Едгара Аллана По за найкращий дебют

Капітан в'єтнамської армії разом зі своїми земляками перебирається до Америки і починає нове життя. Але для нього воно подвійне, дволике. Він шпигун. Шпигун з малих літ, бо народився у француза і в'єтнамки. Він європеець, але вчився в Каліфорнії, тому з дитинства був подвійним агентом. Його переслідують власна роздвоєність. Війна капітана духовна. Щоб не зрадити своїх переконань, він змушений піти проти найдорожчих людей... На чьому він боїться насправді?

...Ми втрощ почали підслівувати, й мої очі ставали все мокрішими. Як це — жити в часи, коли маєш долю, інакше за війну, коли тобою керують не продавці боягузи, коли твоя країна не схожа на безрукого й безногого каліку, який живе лише на американській допомозі, що скрапає йому у вени? Окрім моїх побратимів, я не знав жодного з юних солдатів, що оточували мене, однак зізнаюся, я спочував усім їм, загубленим у відчутті, що за кілька днів вони будуть мертві, чи поранені, чи заарештовані, чи принижені, чи покинуті, чи забуті. Вони були моїми ворогами, та водночас — і братами по зброї. Їхнє любе місто скоро мало впасти, а моє мало бути звільнене. То був кінець їхнього світу й усього лише зміна світів для мене. Тож у ті дві хвилини ми всі співали від щирого серця, пам'ятаючи минуле й одвертаючись від майбутнього, наче плавці, що на спинах гребуть до водоспаду...

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-3178-8

9 786171 123178 8

В'ЄТ ТАН НГҀУЄН

СИМПАТИК

В'ЄТ ТАН НГҀУЄН

СИМПАТИК

Viet Thanh Nguyen

The **SYMPATHIZER**

— a novel —

В'єт Тан Нгуєн

СИМПАТИК

— роман —

ХАРКІВ **КЛУБ**
2017 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
НЗ7

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Nguyen V.-Th. The Sympathizer :
A Novel / Viet Thanh Nguyen — New York :
Grove Press, 2015. — 384 p.

Переклад з англійської *Олени Оксеніч*

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайн обкладинки **MibiArt** (Володимир Воляннюк)

ISBN 978-617-12-3178-8 (укр.)
ISBN 978-0-8021-2345-9 (англ.)

© Viet Thanh Nguyen, 2015
© Hemigo Ltd, видання українською
мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейно-
го Дозвілля», переклад та худож-
не оформлення, 2017

Лан та Еллісонові

Тож не сумуймо, зачувши слово «тортури»: у цьому разі чимало що може пом'якшити й компенсувати це слово, та й навіть знайти в ньому щось смішне.

Фрідріх Ніцше. Генеалогія моралі

Розділ 1

Я шпигун, сплячий агент спецслужби, людина двох облич. Навряд чи дивно, що я водночас і людина двох свідомостей. Не якийсь незрозумілий мутант з коміксу чи фільму жахів (хоча бувало, що люди ставилися до мене саме так); я просто здатен розглядати будь-яку тему з двох боків. Інколи я тішу себе тим, що це талант, і хоча він, вочевидь, не надто значний, але це чи не єдиний мій талант. Бувають дні, коли я міркую про те, що мимоволі бачу світ саме так, і питаю себе: чи можна цю властивість узагалі назвати талантом? Зрештою, талант — це те, що ти використовуєш, а не те, що використовує тебе. Талант, який ти не *можеш* використати, талант, яким ти одержимий, — мушу зізнатися, це ризиковано. Але в той місяць, коли починається це зізнання, мій спосіб сприйняття світу видається швидше перевагою, аніж небезпекою, — власне, іноді небезпечні речі створюють саме таке перше враження.

Місяць, про який ідеться, — квітень, найжорстокіший з місяців. Саме цього місяця у війни, що тривала дуже довго, підкосилися ноги, як то буває з війнами. Цей місяць був усім для жителів нашого куточка світу й нічим для всіх інших. Цей місяць був водночас кінцем війни і початком... Що ж, «мир» — не надто влучне слово, чи не так, дорогий

Коменданте? То був місяць, коли я чекав кінця за стінами вілли, на якій прожив попередні п'ять років, за стінами, блискучими від битого коричневого скла, увінчаними іржавим колючим дротом. Там у мене була своя кімната — так само, як у вашому таборі, Коменданте. Звісно ж, цю кімнату годиться називати «ізоляційною камерою», і замість покоївки, яка щодня приходить прибирати, ви забезпечили мене охоронцем з дитячою пикою, який зовсім не прибирає. Та я не скаржусь. Для того щоб писати цю сповідь, мені потрібне усамітнення, а не чистота.

Ночами на віллі Генерала такого усамітнення не бракувало, чого не скажеш про день. Я був одним з офіцерів, що жили в його домі, єдиним нежонатим його штабу та найнадійнішим його помічником. Вранці, перш ніж рушити у коротку мандрівку до офісу, ми разом снідали, розбираючи пошту за одним кінцем тикового обіднього столу, тоді як його дружина навпроти наглядала за квартетом чудово вихованих дітей вісімнадцяти, шістнадцяти, чотирнадцяти та дванадцяти років; ще один стілець стояв порожнім — для дочки, що вчилася в Америці. Не всі боялися кінця, однак Генерал розсудливо боявся. То був худий чоловік з досконалою поставою, ветеран з численними медалями, у його випадку — чесно заслуженими. Хоча в нього було всього дев'ять пальців на руках і вісім на ногах, бо три пальці він втратив через кулі та шрапнель, лише родина та довірені особи знали про справжній стан його лівої ступні. Ніщо не стояло між ним та його амбіціями, хіба що мрія знайти гарну пляшку бургундського та випити її з тими, кого не тягне кидати кубики льоду в келих з вином. Генерал був епікуреєць і християнин — саме в такому порядку, вірянин, який вірив у гастрономію та Бога, свою дружину та дітей і у французів та американців. З його погляду, вони опікувалися нами значно краще за

тих іноземних Свенгалі¹, що зачарували наших північних братів (та й деяких південних теж), а саме — Карла Маркса, В. І. Леніна та Керманіча Мао. Та хіба ж він хоча б читав цих мудреців! Це до моїх обов'язків, як його ад'ютанта та молодшого офіцера розвідки, входило забезпечувати Генерала поспіхом нашкрябаними нотатками про «Маніфест комуністичної партії»² чи «Червону книжечку»³ Мао. А його справою вже було за нагоди показати, що він знається на тому, як мислить ворог, і найпаче він любив лєнінське питання — цитував його за будь-якої нагоди:

— Панове, — казав він, постукуючи своїми твердими суглобами по поверхні відповідного столу. — *Що робити?*

Марно було казати Генералові, що це питання насправді поставив Микола Чернишевський в однойменному романі. Хто тепер пам'ятає Чернишевського? Важливим був Ленін, людина дії, він узяв це питання й привласнив собі.

Того квітня, найпохмурішого з усіх, поставши перед питанням, що ж робити, Генерал, який завжди міг знайти собі справу, вже був на це не спроможний. Чоловіка, який вірив у *mission civilisatrice* та Американський Спосіб Життя, щонайменше вкусив жучок недовіри. Охоплений раптовим безсонням, він взявся блукати віллою, зеленкувато-блідий, немовби хворий на малярію. Відколи в березні, за кілька тижнів до того, занепав наш північний фронт, він з'являвся на порозі мого кабінету або ж моєї кімнати на віллі, щоб урвати хоч якісь новини — зазвичай сумні.

¹ Герой роману «Трільбі» Джорджа Дю Морье. Прізвище вживається на позначення людини, яка маніпулює іншими, маючи злі наміри. (*Тут і далі прим. пер.*)

² Перший програмний документ європейського комуністичного руху, написаний Карлом Марксом та Фрідріхом Енгельсом.

³ Інша назва — «Цитати Мао Цзедуня».

— Ні, ви в це вірите? — питав він, на що я мав одну з двох відповідей: «Ні, сер!» або ж «Неймовірно!».

Ми не могли повірити, що миле, мальовниче кавове містечко Банметгуот, моя гірська батьківщина, здалося на початку березня. Ми не могли повірити, що наш президент Тх'єу, чиє ім'я так і проситься до плювка, віддав нашим військам, що охороняли нагір'я, наказ відступити. Ми не могли повірити, що Дананг та Нячанг здалися чи що наші солдати стріляли цивільним у спину, коли ті оскаженіло пробивали собі шлях до втечі баржами та човнами, і смерть тисячами знімала врожай. У тиші й самотності мого кабінету я дбайливо робив знімки цих доповідей, щоб потішити Мана, мого керівника. Я й сам з них тішився, однак не міг не спочувати тяжкій долі цих бідних людей. Можливо, з політичного погляду, моє спочуття до них було неправильне, але ж і моя мати, якби жила, була б серед них. Вона була бідна людина, я зростав її бідним дитям, а бідних людей ніхто не питає, чи хочуть вони війни. Ніхто не питав їх, чи хотіли вони померти від спраги та перегріву на березі моря, чи щоб їх грабували й гвалтували свої ж вояки. Якби ці тисячі лишилися живими, вони не повірили б своїй смерті, так само як ми не могли повірити, що американці — наші друзі, благодійники, захисники — зневажливо відмовилися дати нам ще грошей. Та й що ми робили б з тими грішми? Купували б амуніцію, бензин та запчастини до зброї, літаків і танків, що їх ті ж самі американці дали нам за дарма. Вони забезпечили нас шприцами, однак тепер, як ті збоченці, відмовляли нам у наркотику («Нема нічого, — буркотів Генерал, — дорожчого за безплатне»).

Наприкінці наших бесід та обідів я підпалював Генералові сигарету і він витріщався в нікуди, забуваючи про свою «Лакі Страйк», яка повільно поїдала сама себе в його пальцях. У середині квітня, коли попіл вжалив

його, пробудивши від задуми, і він вимовив слово, що не варто було говорити, Мадам вгамувала дітей, які порскнули зо сміху, і сказала:

— Якщо чекатимеш ще довше, ми не зможемо вибратися. Слід уже зараз попросити у Клода літака.

Генерал вдав, ніби не чує Мадам. У неї був розум обчислювальної машини, постава інструктора з муштри і тіло незайманки навіть після народження п'яти дітей. Усе це було загорнуте в ту зовнішність, що змушувала наших художників, які вчилися мистецтва у французів, добирати найпастельніші з кольорів акварелі та найрозмитіші рухи пензля. Коротше кажучи, вона була ідеальна в'єтнамська жінка. За цей скарб Генерал був довіку вдячний і так само нажаханий. Потираючи обпечений кінчик пальця, він подивився на мене і сказав:

— Гадаю, час попросити у Клода літака.

Я глянув на Мадам лише тоді, коли він знову взявся вивчати свій опік. Мадам ледве підняла брову.

— Гарна ідея, сер, — сказав я.

Клод був наш найближчий американський друг, такий близький, що одного разу він зізнався мені в тому, що має одну шістнадцяту негритянської крові.

— О, — сказав тоді я, так само як і він, розмазаний бурбоном з Теннессі, — тоді зрозуміло, чому в тебе чорне волосся, чому так гарно засмагаєш і танцюєш ча-ча-ча, наче один з нас.

— Бетховен, — одповів він, — теж походив з однієї шістнадцятої.

— Тоді зрозуміло, — сказав я, — чому ти співаєш «З днем народження» так, наче всім довкола байдуже.

Ми були знайомі два з гаком десятиліття, відколи у п'ятдесят четвертому він помітив мене на баржі з біженцями й побачив у мені талант. Я тоді був як на свої

роки розвиненим дев'ятирічним хлопчиком, що вже непогано знав англійську — мене вчив американський місіонер-першопроходець. Клод нібито працював у службі підтримки біженців. Тепер він обіймав посаду в американському посольстві, начебто маючи сприяти розвиткові туризму в нашій охопленій війною країні. Як ви можете собі уявити, це вимагало від нього всього, що він міг витиснути з хустинки, просоченої потом на все здатного американського духу, до останньої краплини. Насправді Клод був з ЦРУ, що опинилось у цій країні ще в ті дні, коли французи правили своєю імперією. Тоді ЦРУ було ще УСС¹, і Го Ші Мін просив у них допомоги в боротьбі з Францією. Він навіть процитував слова батьків-засновників Америки у своїй декларації незалежності нашої країни. Вороги Дядька Го казали, що він говорив обома сторонами рота, однак Клод вважав, що він просто здатен дивитися на речі з обох сторін. Я подзвонив Клодові зі свого кабінету, що був трохи далі коридором за кабінет Генерала, і англійською повідомив його, що Генерал утратив надію. В'єтнамську Клод знав погано, французьку — ще гірше, а от англійська його була бездоганна. Я наголошую на цьому лише тому, що не можу сказати того ж про всіх його земляків.

— Усе скінчено, — мовив я і, сказавши це Клодові, нарешті усвідомив, що це правда. Я думав, що він заперечуватиме, говоритиме, що американські бомбардувальники ще можуть заповнити наше небо чи повітряна американська кавалерія скоро може скерувати свої гелікоптери нам на порятунок, але Клод мене не розчарував.

— Побачимо, що можна зробити, — сказав він на тлі бубоніння голосів.

¹ Управління стратегічних служб, колишня назва ЦРУ.

Я уявив собі метушню у посольстві, розпечені теле-
тайпи, дроти, терміново прокинуті від Сайгона до Вашинг-
тона, співробітників, що гарують без відпочинку, і сморід
поразки, такий пекучий, що навіть кондиціонери не мо-
жуть з ним впоратися. Серед цієї гарячки Клод зберігав
разючий спокій. Він прожив тут так довго, що тропічна
волога ледве змушувала його спітніти. Він міг вистежити
людину в темряві, однак сам у цій країні ніколи не міг
бути невидимим. Хоча він і був інтелектуал, то була осо-
блива американська порода, м'язиста, з тих, хто займа-
ється греблею і має солідні біцепси. Тоді як наші науков-
ці були переважно бліді, короткозорі й хирляві, Клод мав
шість футів два дюйми¹ зросту, ідеальний зір і зберігав
відмінну форму, щоранку роблячи двісті відтискань зі сво-
їм слугою, хлопчиком з народу нунг², на спині. У свій
вільний час він читав і щоразу навідувався на віллу, ма-
ючи під пахвою книжку. Коли він прийшов до нас через
кілька днів, то ніс «Азійський комунізм та східний спосіб
знищення» Річарда Гедда в м'якій обкладинці.

Книжка призначалася мені, тоді як Генерал отримав
пляшку «Джека Деніелза» — ось що я обрав би собі на
подарунок, якби мав вибір. Однак я уважно розглянув
обкладинку, щільно вкриту такими захопливими вигука-
ми, що вони могли б походити з листів дівочого фанклу-
бу. Тільки от усе це радісне белькотіння написали пара
міністрів оборони, сенатор, який два тижні прожив у на-
шій країні в пошуку фактів, та відомий телеведучий, який
своєю вимовою наслідував Моїсея у виконанні Чарлтона
Гестона. Причина їхнього захвату ховалась у підзаголовку:
«Про розуміння марксистської загрози в Азії та перемогу

¹ Близько 185 см.

² Етнічна меншина В'єтнаму.

над нею». Коли Клод сказав, що всі читають цей підручник, я сказав, що теж його прочитаю. Генерал відкоркував пляшку і був не в настрої обговорювати книжки чи балакати, не тепер, коли столицю оточили вісімнадцять дивізій ворога. Він хотів поговорити про літак, і Клод, крутячи в долонях свою склянку віскі, сказав, що найкраще, що він може влаштувати, — чорний, незареєстрований рейс на С-130. Цей борт вмщував дев'яносто двох парашутистів з усім спорядженням, Генерал чудово це знав, бо сам служив у повітряних силах, перш ніж президент покликав його стати на чолі Національної поліції. Він пояснив Клодові: проблема в тому, що одна його велика родина налічує п'ятдесят вісім осіб. Декого з них він не любив, кількох узагалі ненавидів, однак Мадам ніколи не пробачила б йому, якби він не врятував усіх її родичів.

— А мої люди, Клоде? — спитав Генерал своєю чіткою, офіційною англійською. — Як щодо них?

Генерал та Клод поглянули на мене. Я спробував набрати хороброго вигляду. Я не був старшим офіцером штату, але як ад'ютант Генерала та офіцер, який найбільше знався на американській культурі, відвідував усі його зустрічі з американцями. Деякі мої земляки володіли англійською не гірше за мене, хоча більшість мали ледь помітний акцент. Але мало хто був здатен, як я, обговорювати бейсбольні подачі, те, яка страшна Джейн Фонда, або ж чим «Ролінг Стоунз» кращі за «Бітлз». Якби американець заплющив очі, слухаючи мене, він подумав би, що я — один з його людей. Насправді телефоном мене легко було прийняти за американця. Під час особистої зустрічі моїх співрозмовників неодмінно дивувала моя зовнішність, і вони майже завжди питали, як я навчився так говорити англійською. У цій республіці хлібного дерева, франшизі Сполучених Штатів, американці очікували, що

я буду одним з мільйонів тих, хто не говорить англійською, говорить піджином¹ чи англійською з сильним акцентом. Я не виправдовував їхніх сподівань, саме тому завжди прагнув в усній чи письмовій формі продемонструвати, як добре я знаю їхню мову. Я мав більший словниковий запас і вживав граматику правильніше за середнього освіченого американця. Я діставав і високі ноти, і низькі, тому безщонайменших ускладнень розумів, коли Клод говорив про посла як про «поца» та «дрочило» з «головою в дупі», бо той заперечував неодмінне падіння міста.

— Офіційно, — сказав Клод, — евакуації не буде, бо нас не зривають з місця найближчим часом.

Генерал, який дуже рідко підвищував голос, тепер це зробив.

— Неофіційно ви нас кидаєте! — крикнув він. — Вдень і вночі з аеропорту йдуть літаки. Усі, хто працює з американцями, хочуть виїзну візу. За візами вони йдуть до вашого посольства. Ви евакуювали своїх жінок. Ви евакуювали немовлят і сиріт. Чому лише американці не знають, що американці тікають звідси?

Клодові стало гідності зробити присоромлений вигляд, пояснюючи, що в разі оголошення евакуації в місті спалахнули б заколоти і люди могли б напасти на тих американців, що лишилися тут. Так уже було в Данангу та Нячангу, де американці втекли, рятуючи свої життя, і залишили місцевих жителів битися одне з одним. Але, попри цей прецедент, у Сайгоні було навдивовижу спокійно. Його мешканці поводитися, немов подружжя, чий шлюб уже зруйновано, однак вони прагнуть триматись одне за одного і тонути разом, якщо це дозволить їм

¹ Примітивна мова, що виникає з двох чи більше мов у ситуації міжетнічного контакту.

не визнавати зрадницької правди. А правда тут полягала в тому, що принаймні мільйон людей так чи інакше працювали на американців, починаючи з тих, хто чистив їм взуття, і закінчуючи тими, хто керував армією, сформованою американцями за їхнім власним уявленням, щоб робити їм фелаяцію за ціною гамбургера десь у Пеорії чи Покіпсі. Чимало хто з цих людей вірив, що, як комуністи переможуть (у що вони відмовлялися вірити), на них чекатиме в'язниця або ж гарота¹, а на незайманих дівчат — шлюб із варварами. Чому б їм так не думати? Саме такі чутки розпускало ЦРУ.

— Отже... — почав Генерал, але Клод його перебив:

— Ви маєте літака, і вам слід вважати це за щастя, сер.

Генерал був не з тих, хто благає. Він прикріпив своє віскі, як і Клод, тоді потиснув йому руку і попрощався, не зводячи з нього погляду. «Американці люблять дивитися людям у вічі, — сказав мені якось Генерал, — особливо коли трахають їх ззаду». Клод бачив ситуацію інакше.

— Інші генерали дістають місця лише для найближчих родичів, — сказав він нам, прощаючись. — Навіть Бог та Ной не могли врятувати всіх. Принаймні не стали.

Чи справді вони не могли? Що сказав би на це мій батько? Він був католицьким священиком, але я не пам'ятаю, щоб цей бідолашний сановник колись читав проповідь про Ноя, хоч і визнаю, що я ходив на месу тільки для того, щоб подрімати. Але хоч що могли зробити Бог чи Ной, я не сумніваюсь, усі люди Генерала, маючи таку змогу, порятували б сотню кровних родичів, так само як усі ті офіційні, що могли собі дозволити хабара. В'єтнамські родини — річ тонка й складна. Як

¹ Знаряддя страти та тортур. Остання офіційно зареєстрована страта на гароті відбулась у 1975 році.

єдиний син пригнобленої матері, я інколи і хотів мати таку родину, однак зараз, безперечно, був не той випадок.

Пізніше того ж дня президент подав у відставку. Я думав, що він покине країну за кілька тижнів до того, як годиться диктаторові, й заледве думав про нього, працюючи над списком евакуації. Генерал був прискіпливий, уважний до деталей і звик швидко ухвалювати тяжкі рішення, однак це завдання він доручив мені. Сам займався звичними справами: читав ранкові звіти з допитів, ходив на зустрічі до помешкань загальної об'єднаної частини штабу, телефонував довіреним особам, щоб обговорити, як утримувати місто і водночас підготуватися до того, щоб покинути його — непростий маневр, наче грати в музичні стільці під свою улюблену пісню. Я думав про музику, бо, складаючи список у своїй кімнаті на віллі в нічну годину, слухав американське радіо на приймачі «Соні». Пісні «Темптейшнз», Дженіс Джоплін та Марвіна Гея зазвичай робили погане стерпнішим, а хороше — взагалі чудовим, але не в такі часи. Кожне викреслене ім'я скидалося на смертний вирок. Усі наші імена, від наймолодшого офіцера до Генерала, були у списку, який власниця запхала собі до рота, коли ми увірвалися до неї три роки тому. Попередження, яке я надіслав Манові, не дісталось до неї вчасно. Коли поліцаї притиснули цю агентку комуністів до підлоги, мені не лишалося нічого, крім сунути руку їй до рота й витягнути просочений слиною список. Його зіжмакане існування доводило, що за членами Особливої Служби, які звикли стежити за іншими, теж стежили. Навіть якби я лишився з нею наодинці, я не міг ризикувати своїм прикриттям і сказати, що я — на її боці. Я знав, яка доля чекала на неї. У камерах допиту Особливої Служби говорили всі, вона мимоволі видала б мене. Агентка була молодша

за мене, але доволі мудра, щоб теж знати, що на неї чекає. На якусь мить я побачив у її очах правду, яка полягала в тому, що вона ненавиділа мене за те, що я був тим, ким вона мене вважала, — агентом деспотичного режиму. Тоді, як і я, вона згадала про роль, яку мусила грати.

— Благаю, панове! — заплакала вона. — Я невинна! Присягаюся!

Три роки по тому агентка комуністів досі була в камері. Я тримав її справу в себе на столі, як нагадування про те, що не зміг її врятувати. Ман сказав, що в цьому є і моя провина. Коли настане день звільнення, саме я відчиню її камеру. На момент арешту їй було двадцять два, до справи додано дві світлини, одна — з арешту, друга зроблена кілька місяців тому, на ній її очі згасли, а волосся стало рідшим. Наші камери були машинами часу, де ув'язнені старішали значно швидше, ніж мали б. Ці два її обличчя, тоді і тепер, допомогли мені обрати кількох людей для спасіння й приректи на смерть багатьох інших, дехто з яких мені навіть подобався. Кілька днів я укладав і переукладав список, тим часом були винищені захисники Суанлока, а Пномпень з іншого боку кордону впав під натиском червоних кхмерів. Через кілька вечорів наш екс-президент таємно втік до Тайваню. Клод, що відвозив його до аеропорту, чув металевий брязкіт з надміру важких валіз президента — ймовірно, від чималої частки золотого запасу нашої нації. Наступного ранку він зателефонував мені, щоб сказати, що наш літак вилітає за два дні. Я покінчив зі списком раніше того ж вечора і сказав Генералові, що вирішив на користь демократичності та репрезентативності, обравши офіцера найвищого рангу, офіцера, якого всі вважали найчеснішим, того, чия компанія була мені найприємніша, і так далі. Він погодився з моїми аргументами і з їхнім неминучим наслідком — чимало старших

офіцерів, найобізнаніших і найвинуватіших у діяльності Особливої Служби, залишаться тут. Список я завершив полковником, майором, ще одним капітаном і двома лейтенантами. Лишив одне місце для себе і ще три — для Бона, його дружини та їхнього сина, мого хрещеника.

Коли того вечора Генерал зайшов до мене поплакатись, з напівпорожньою пляшкою віскі в руці, я попросив його зробити мені послугу і взяти Бона з нами. Ми не були кривні брати, однак він один з двох моїх побратимів, ще зі школи. Другим був Ман. Ми втрьох присягнули один одному в невмирущій вірності, розрізавши свої юні долоні й змішавши кров у ритуальному рукостисканні. У моєму гаманці лежав чорно-білий знімок Бона та його родини. Бон мав вигляд привабливого чоловіка, відлупцьованого до крові й м'яса, от тільки Господь від початку нагородив його саме таким обличчям. Ані берет парашутиста, ані випрасувана до хрускоту, смугаста, немов тигр, військова форма не давали відвести погляд від схожих на парашути вух, підборіддя, яке весь час ховалось у складках на шиї, та плескатоного носа, що вказував чітко направо, немов відображаючи його політичні погляди. Говорячи про його дружину, Лінь, поет цілком міг би порівняти її обличчя з півнею, натякаючи цим не лише на його повноту й круглість, але й на те, яке воно плямисте та вкрите кратерами, змержане шрамами від прищів. Як ці двоє змогли породити таке миле дитя, як Дук, — загадка. Або ж плід простої логіки, за якою два мінуси, поєднані разом, дають плюс.

Генерал повернув мені фото і сказав:

— Це найменше, що я можу зробити. Він пілот. Якби наша армія складалась лише з повітряних сил, ми б перемогли в цій війні.

Якби... Але не існувало жодного «якби», лише невідворотний факт: Генерал сидів нині на самому краєчку

мого стільця, поки я стояв біля вікна, потягуючи своє віскі. Надворі його зв'язкові згодовували жмені таємниць вогнищу, яке палало в бочці на п'ятдесят п'ять галонів¹, роблячи цю ніч ще спекотнішою. Генерал підвівся, стискаючи склянку в руці, й заходився міряти кроками мою невелику спальню, вбраний лише в боксери та спідню майку, з опівнічною тінню неголеності на підборідді. Лише економки, родина та я бачили його в такому вигляді. Коли до вілли приходили відвідувачі, о будь-якій годині, він зустрічав їх з наpomадженим волоссям, у своїй накрохмаленій формі кольору хакі — на грудях більше стрічок, аніж у волоссі королеви краси. Але того вечора, коли тишу на віллі час від часу порушували лише постріли, він дозволив собі поскаржитись на те, як американці обіцяли нам спасіння від комунізму, якщо ми робитимемо те, що вони скажуть.

— Вони почали цю війну, а тепер втомились від неї і продали нас, — сказав він, наливаючи мені ще. — Але хто у цьому винний, якщо не ми? Ми виявилися достатньо дурними, щоб вірити, що вони дотримають свого слова. Тепер нам нема куди тікати, тільки в Америку.

— Це не найгірше місце, — зазначив я.

— Може й так, — сказав він. — Принаймні ми будемо жити, аби боротися далі. Але наразі ми зазнали повної й беззаперечної поразки. Який тост годиться для цього?

За мить відповідь спала мені на думку.

— За кров в очах, — сказав я.

— Оце точно.

Не пригадаю, хто саме навчив мене цього тосту чи хоча б, що він мав означати, крім того, що я набув його десь протягом років, проведених в Америці. Генерал теж

¹ Близько 208 л.

Подяки

Чимало подій, описаних у цій книжці, відбулися насправді, хоча зізнаюся — я дозволив собі доволі вільне поводження з деталями та хронологією. Для опису падіння Сайгона та останніх днів В'єтнамської Республіки я скористався такими працями: «Падіння Сайгона» Девіда Батлера, «Сльози до дощу» Ларрі Енгелмана, «Падіння Сайгона» Джеймса Фентона, «Біле Різдво» Дірка Голстеда, «Добраніч, Сайгоне» Чарлза Гендерсона та «Giai Phong! Падіння та звільнення Сайгона» Тіціано Терзані. Я особливо завдячую важливій книжці Френка Снеппа «Гідний період», що надихнула мене на опис відльоту Клода з Сайгона та епізоду з Годинникарем. Для опису південнов'єтнамських тюрем і поліції, разом з діяльністю в'єтконгівців, я звертався до «Програми Фенікс» Дагласа Валентайна, листівки «Ми звинувачуємо» Жан-П'єра Дебрі та Андре Менра, «Мемуарів в'єтконгівця» Тью Нью Танга та статті в журналі «Лайф» за січень 1968 року. «Питання тортур» Алфреда В. Маккоя відіграло ключову роль у розумінні того, як розвивалися американські техніки допиту з 1950-х років протягом війни у В'єтнамі й до американських воєн в Іраку й Афганістані. Для опису таборів перевиховання я скористався книжками «Бути пере-

робленим» Гун Сань Тонга, «Південний вітер змінюється» Джейд Нгок Кванг Гун та «Загублені роки» Чан Чи Ву. Щодо бійців в'єтнамського опору, які спробували вторгнутись у В'єтнам, невелика виставка в Історичному музеї Народної армії Лаосу у В'єтні демонструє їхню зброю та речі.

Тоді як ці воїни здебільшого забуті, а то й ніколи не знані, джерело натхнення для Фільму навряд чи може стати таємницею. Документальний фільм «Темні серця» Елеонор Копполи та її «Нотатки: створення “Апокаліпсису сьогодні”» дали мені чимало ідей, як і коментарі Френсіса Форда Копполи на DVD «Апокаліпсис сьогодні». Допомогли й такі роботи: «Френсіс Форд Коппола великим планом» Роналда Бергана, «Френсіс Форд Коппола» Жан-Поля Шає та Елізабет Вінсент, «Голлівудський автор: Френсіс Коппола» Джеффри Чауна, «Книжка “Апокаліпсис сьогодні”» та «Коппола: Біографія» Пітера Кові, «На межі. Життя і епоха Френсіса Копполи» Майкла Гудвіна та Наомі Вайз, «Френсіс Форд Коппола: Інтерв'ю» Джина Філіпса та Родні Гілла та «Френсіс Форд Коппола. Життя кінороба» Майкла Шумахера. Я також дещо взяв зі статей Дірка Голстеда «Апокаліпсис нарешті», Крісти Ларвуд «Повернення до “Апокаліпсис сьогодні”», Дейдре Маккей та Падмапані Перез «Апокаліпсис уже вчора! Масовка провінції Іфугао та знімання “Апокаліпсис сьогодні”», Тоні Реннела «Найбезумніший у світі фільм» та Роберта Селлерза «Напружене творення “Апокаліпсису сьогодні”».

Точне цитування інших так само відіграло свою роль, зокрема: вірші То Гоу, надруковані в статті «То Гоу: народний поет» у «Новинах В'єтнаму», переклад прислів'я «Хороші вчинки Батька великі, наче гора Тейсон» Нгуєн Ван Кі, надрукований у книжці «Viêt Nam Exposé»,

цитати з видання «Південно-Східної Азії» Фодора 1975 року та слова генерала Вільяма Вестморленда, чії ідеї стосовно східних поглядів на життя та його цінність були озвучені в документальному фільмі «Серця й голови» режисера Пітера Девіса. У цій книжці вони приписані Річардові Гедду.

Нарешті, я вдячний численним організаціям і людям, без яких цей роман не став би таким, який він є. «Культурна рада Азії», конференція письменників «Буханець», «Центр культурних іновацій», «Програма мистецької резидентури Джерассі», «Робочий центр образотворчого мистецтва» та Університет Південної Каліфорнії надавали мені гранти, резидентуру та академічні відпустки, що полегшили мої дослідження та процес написання. Мої агенти Нат Собел та Джулі Стівенсон терпляче захочували мене до роботи й мудро редагували її, як і мій редактор Пітер Блексток. Морган Ентекін та Джуді Готтенсен з ентузіазмом підтримували мене, а Деб Сігер, Джон Марк Болінг і весь колектив «Грув Атлантик» добряче попрацювали над цією книжкою. Моя подруга Кіорі Міягава від початку роботи вірила в цей роман і невтомно перечитувала його ранні варіанти. Але найбільший мій борг перед моїм батьком, Джозефом Тгань Нгуеном, і матір'ю, Ліндою Кім Нгуен. Їхня невгамовна воля та жертви, принесені у воєнні та післявоєнні роки, зробили можливими моє життя та життя мого брата, Тунг Тгань Нгуена. Він завжди підтримував мене, разом зі своєю чудовою партнеркою Гуен Ле Као та їхніми дітьми, Мінь, Люком та Лінь.

Останні слова цієї книги я зберіг для тих двох, хто завжди йде першими: Лан Дуонг, що прочитала кожне слово, та нашого сина Еллісона, який з'явився саме вчасно.

Літературно-художнє видання

НГУЄН В'єт Тан

Симпатик

Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Координатор проекту *К. В. Озерова*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *О. В. Телемко*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *Т. М. Новаченко*

Підписано до друку 06.04.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literatynpa». Ум. друк. арк. 24,36.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Нгуєн В.-Т.

НЗ7 Симпатик : роман / В'єт Тан Нгуєн ; пер. з англ. О. Оксєнич. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. — 464 с.

ISBN 978-617-12-3178-8 (укр.)

ISBN 978-0-8021-2345-9 (англ.)

Капітан в'єтнамської армії після падіння Сайгона 1975 року перебирається до Америки. Разом з іншими земляками він починає нове життя у Лос-Анджелесі. Але для нього це життя подвійне, дволикє. Він шпигун. Його місія — повідомити про наміри продовжити програму війну. Аби не зрадити свої ідеали, він змушений піти проти найдорожчих людей... Це роман про війну і політику, дружбу і підлість, любов і зраду.

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)